

Romano džaniben

časopis romistických studií | 16. ročník | **1/2010**

Recenze / Anotace / Informace

Veijo Baltzar / Käärmeenkärajäkivi

Veijo Baltzar / Musta Tango

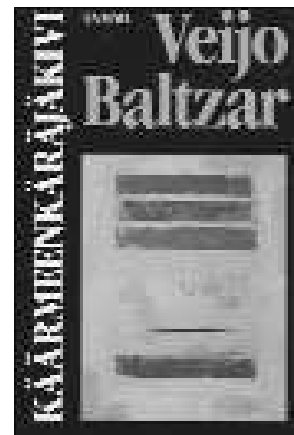
Veijo Baltzar / Sodassa ja rakkaudessa

Lucia Grešková / Pastorácia Rómov

Pavel Pečínka / Romské strany a politici v Evropě

Veijo Baltzar
Käärmeenkärjäkivi

Tammi, Helsinki 1988, 106 s., ISBN 951307174X

Ve starých finských mýtech se setkáváme s pověrou, podle které se na jaře shromažďovaly tisíce hadů, aby nejmocnější z nich, bílý had s korunou, vykonal spravedlnost. Kdo pak našel na takovém místě kámen oblého nebo kulatého tvaru – *käärmeenkärjäkivi*, mohl počítat s vítězstvím v jakékoli při a i další ochranou, kterou mu kámen zaručoval.

A právě z takovéhoho kamene učinil Veijo Baltzar hybatele událostí ve své knížce. Když jednoho zimního dne nalezne romská rodina na podlaze svého domu záhadný kámen, jehož původ nikdo nedokáže uspokojivě objasnit, zdá se být jediným možným vysvětlením magie. Na přítomnost kamene v domě reagují členové rodiny různě – někoho nechává kámen zcela chladným, jiný v něm vidí nástroj síly a moci a touží po něm. Kámen však zároveň vnáší do rodiny neklid a negativní emoce. Stejně jako těžko vysvětlitelný nález kamene, způsobí i jeho následné zmizení novou vlnu sporů a nedůvěry mezi členy rodiny. I přes tyto, občas i velmi prudké střety, se rodina dokáže na konec vždy stmelit.

Kniha vyšla v roce 1988 ve finském nakladatelství Tammi, přesně dvacet let po Baltzarově prvotině *Polttava tie* (Hořící cesta). Přestože se jedná o velmi útlé dílo o necelých 110 stranách, spisovatel i na tak malém prostoru dokázal věrně vystihnout charakter a způsob uvažování jednotlivých postav. Zřejmě právě proto se zdá být základní dějová linka záměrně zjednodušená a potlačena ve prospěch detailnějšího vykreslení jednotlivých povah. Máme tak možnost sledovat vztahy uvnitř rodiny, ve které se dosud prolínají tradiční romské a lidové zvyky s moderní dobou. Kniha je postavena především na dialogu, který neposkytuje příliš místa pro podrobné popisné pasáže. Veijo Baltzar se ve svém vyprávění drží věcného až úsporného tónu. Ten se může zdát být v určitém protikladu k událostem okolo kamene a víře v lidové pověry. Zároveň je možné považovat spojení realistického obrazu romské rodiny a tajemného kamene za znak, který řadí knihu mezi díla, jež mají nádech magického realismu.

Na knihu je samozřejmě možné pohlížet jako na samostatné umělecké dílo. Zároveň pro neromského čtenáře (a určitě nejenom pro neromského čtenáře) představuje vzhledem k rozsahu poměrně rychlou a bezbolestnou cestu, jak se alespoň letmo seznámit blíže s romskou kulturou.

Kristýna Huclová

Veijo Baltzar
Musta tango

Tammi, Helsinky 1990, 142 s., ISBN 951-30-9228-3

„Život je jako černé tango, mládí žhne v žilách...“

Na helsinském nádraží je vždycky rušno. Člověk se tam může potkat s přáteli, kvetou tam skvělé obchody – potřebujete snad nové hodinky, lahev kořalky nebo holku na jednu noc? V tomto prostředí se pohybuje také trojice romských mladíků, hlavních hrdinů tohoto románu. Feija byznysům šéfuje hnán touhou po penězích a následně lepším životě. Do něj samozřejmě patří i jeho přítelkyně Lissu, dívka z „lepší“ rodiny. Její známost s Feijou je vzpourou proti měšťáckým rodičům, sama však neví, co od života čekat. Feija zaměstnává svého bratrance Eliase, který vyrostl v dětském domově a těžko hledá místo jak mezi Romy, tak mezi bílými. Třetí do party, Taisto, přijíždí do Helsinek z venkova získat si lásku romské dívky z hlavního města, s níž se v létě seznámil.

Noci všichni tráví na tancovačkách, kde podnikavý Feija prodává alkohol, nebo na mejdanech, kde se v cigaretovém dýmu hrají karty o velké sumy. Lissu má pocit, že ji Feija pro svůj byznys zanedbává, a zamiluje se do samotářského Eliase, opustí veškeré pohodlí a odstěhuje se za ním do odstaveného železničního vagonu.

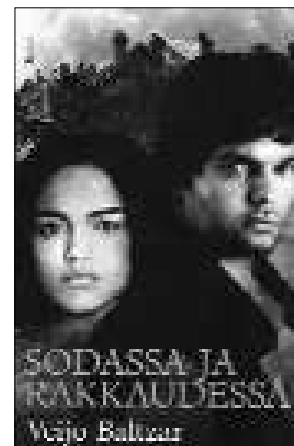
Jejich zprvu vášnivý vztah však brzy naráží na kulturní rozdíly a Lissu se marně snaží vžít do role oddané přítelkyně romského muže, neboť je stejně svobodomyšlná a svéhlavá jako Elias. Velkou lásku vystřídá Eliasova žárlivost, jeho podezíravost vede k věčným hádkám a následnému usmiřování. Pár žije na hranici bídy, ale peníze na lahev se vždy nějak seženou, takže se dny stále častěji rozplývají v šedém alkoholovém oparu.

Poměrně prostý děj románu se odvíjí v krátkých kapitolách, jimž dominují dialogy s úspornými replikami. Autor však nijak nevyužívá romštinu jako stylistický prvek. Ale tempo se stále zrychluje, stejně jako pulzující život ve městě. Klasický milostný trojúhelník mezi Feijou, Eliase a Lissu si žádá rozuzlení, ale pak přijde nevyhnutelný střet se zákonem...

Lenka Fárová

Veijo Baltzar
Sodassa ja rakkaudessa

Tammi, Helsinki 2008, 414 s., ISBN 978-951-31-4243-8

Nejznámější finský romský autor Veijo Baltzar (*1942) vstoupil na literární scénu koncem šedesátých let, kdy dal v románu *Hořící cesta* (*Polttava tie*) jako první Finům nahlédnout do nitra romského, legendami opředeného a předsudky zatíženého společenství. Od té doby napsal několik románů, knih pro mládež i divadelních her a scénářů a stal se výraznou kulturní osobností své země.

Před dvěma lety vydal Baltzar rozsáhlý román nazvaný *V lásce a válce*, na němž pracoval téměř deset let a v němž je děj na rozdíl od předchozích děl zasazen dále do minulosti a také do jiné země. Příběh se odehrává ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století v Německu a popisuje události, o nichž se dlouhá léta mlčelo, totiž romský holocaust.

V bezejmenném městě je tehdy heslem dne „Německo Němcům“ a romské obyvatelstvo, které po nástupu národních socialistů k moci ztratilo veškerá práva, je tvrdě pronásledováno a nakonec vyzváno, aby se přestěhovalo do jim vyhrazených a nic dobrého nevěstících táborů. Většina Romů se příkazu podvolí, ale vůdce jednoho z klanů – Dromal – se rozhodne se svými 250 lidmi neuposlechnout. Nastává situace dožene tehdy již dlouho usazené městské Romy k tomu, aby se rozpomenuli na zaslé časy a vydali se opět na cestu. Přestože se skrývají na odlehlých místech v horách, lesích či opuštěných lomech, prchat se v Německu té doby nedá věčně, takže i Dromalova karavana je nakonec dostižena a všichni jsou dopraveni do koncentračních táborů, jejichž hrůzy autor líčí velmi barvitě.

I v této těžké době ovšem vedle každodenních starostí o živobytí a strachu o budoucnost kvete láska. Hlavní postavou je pouliční zloděj a sirotek Kastalo, naprostý společenský vydědělec. Kastalo se bláznivě zamiluje do romské princezny Carinji, dcery Dromala, která však už byla zaslíbena jinému – Bustanovi. Vzniká tak Baltzarův oblíbený trojúhelník: jedna krásná žena a dva společensky si nerovní muži.

Autor prokládá příběh řadou filozofických úvah, které se opírají zejména o pevnou víru v nezvratnost osudu a bázeň Boží. Čtenáři mimo romskou komunitu však význam mnoha rčení, přirovnání a vzletných vět do značné míry uniká.

Přestože má kniha několik velmi silných momentů, mezi něž beze sporu patří líčení strašlivých poměrů v koncentračních táborech, poněkud barvotiskové zpracování milostného příběhu vede k tomu, že kniha *V lásce a válce* se patrně nezařadí mezi ty „velké“ a nezapomenutelné romány. Je třeba ovšem ocenit Baltzarovo pojmenování velmi závažného tématu. O židovském holocaustu se všeobecně ví, píše a mluví už dávno, ten romský byl dlouho zamlčován. Příliš dlouho.

Lenka Fárová

Lucia Grešková (ed.)
Pastorácia Rómov (Hľadania rómskeho Boha)

Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, Bratislava 2009, 219 s.,
ISBN 978-80-89096-39-8

V říjnu roku 2008 uspořádal slovenský Ústav pro vztahy státu a církve v Bratislavě mezinárodní odborný seminář „Pastorácia Rómov (Hľadanie rómskeho Boha)“, jehož výstupem se stal sborník stejnojmenného názvu čítající 18 příspěvků. Publikace, která může snadno uniknout pozornosti českých čtenářů – protože na pultech českých knihkupectví ji běžně nenajdeme –, je v mnoha směrech výjimečná. Na Slovensku sice není ojedinělou vlaštovkou, avšak v českých ateističtějších podmínkách je vzácností a není od věci podotknout, že na podobný odborný počín týkající se českých zemí nejspíše budeme muset ještě dlouho čekat. Český čtenář jistě ocení, že dva z příspěvků sborníku jsou věnovány pastoraci Romů právě na území ČR.

Jak poznamenává editorka sborníku, Lucia Grešková, hlavním cílem publikace je poukázat na možnosti duchovního působení církví a náboženských společností, a tím i možnosti přispění k duchovnímu pozdvižení a kultivaci života romského etnika. V intencích výše řečeného je sborník rozdělen do dvou částí. V první z nich jsou uvedeny teoretické příspěvky týkající se religiozity Romů na Slovensku a ve Francii pod souhrnným názvem „hledání romského Boha“. Tuto část otevírá příspěvek etnoložky Sylvie Grenet, věnující se historii slavné francouzské poutě v Saintes-Maries-de-la-Mer, která původně nesouvisela s romskými dějinami, avšak díky revitalizačním snahám markýze Falca de Barancelli v Camargue se v průběhu 20. století stala součástí živého romského kulturního dědictví. Arne B. Mann se ve své studii podrobně zabývá nejen vztahem slovenských Romů k církvi, ale také vztahem církví k Romům. Přináší zajímavé údaje, např. o vyšším podílu věřících Romů (66%) nežli všech ostatních obyvatel SR (57%), o naprosté převaze římských katolíků mezi slovenskými Romy, ale i silném zastoupení Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi v košickém, prešovském a banskobystričském kraji, a také o ostrých náboženských sporech mezi romskými obyvateli, které způsobuje konkurenční působení vícero náboženských společností v některých obcích východního Slovenska. Odvážně a důkladně se zabývá i předsudky o formálnosti (povrchnosti) či neformálnosti víry u Romů a nebojí se ani analýzy spekulací, které hodnotí vztah Romů k víře jako etnický podmíněný. Arne B. Mann odmítá tvrzení o etnický podmíněných determinantách religiozity Romů a zcela seriózně rozebírá sociální determinanty, které podle něho právě ovlivňují rozdílné vnímání a prožívání víry. Tatiana Podolinská se zastává práva Romů

na jinakost v oblasti víry a přiklání se k hledání nové pluralistické definice termínu „křesťan“ tak, aby současný pastorační diskurs církví na Slovensku nevyžadoval od Romů nejen duchovní, ale i kulturní konverzi, čehož byla nejednou svědkem. Podobně odsuzuje používání konceptu „vyšší“ a „nižší“ kultury v praktickém pastoračním diskursu orientovaném na Romy, jenž často bohužel klasifikuje Romy jako věřící, kteří nevyjadřují skutečnou víru. Tatiana Podolinská došla k závěru, že současný pastorační diskurs mezi Romy kopíruje diskurs majoritní populace, který stojí na konceptu vyšší a nižší kultury, lepšího a horšího (zaostalého) způsobu života. V závěru pak autorka řadí fenomén romského křesťanství na Slovensku – v rámci mezinárodních klasifikací – k imagistickému typu religiozity s kontrakčním typem „Božích smluv“. Rozsahem a hloubkou vzhledu do problematiky se studie Tatiany Podolinské a Arneho Manna řadí mezi ty nejlepší práce sborníku. Pozoruhodné poznatky přináší také případová studie Markéty Hajské, která vychází jak z vlastních terénních poznatků, tak z informací od kolegů, se kterými se zúčastnila výzkumu situace romských osad na Slovensku v letech 1999 – 2005. Markéta Hajská poodhalila nativní pojetí katolicismu díky vzhledu do života jedné rozšířené olašské rodiny. Zjistila, že rodina církev pojímá jako de facto kterýkoliv jiný úřad, jehož služby je možné zcela specificky a utilitárně využívat pro vlastní duchovní potřebu. Problematice náboženských konverzí Romů na východním Zemplíně se věnuje Tomáš Hrustič. V případové studii si podrobně všimá typické řetězové konverze členů jedné romské rodiny. Terénním výzkumem autor zjistil, že sled konverzí od řeckokatolické církve, přes Svědky Jehovovy až po letniční hnutí je pro sledovanou oblast jako celek typický. Podrobná analýza průběhu a důvodů konverzí je součástí autorovy dizertační práce. Otázkami, jak přistupovat k pastorační práci Romů z pohledu jejich lidové – „insitní“ zbožnosti v prostředí Římskokatolické církve v ČR se zabývá Pavel Košák. Termínem „insitní“ autor naznačuje distanci a problémy spojené s častými otřesy hodnot a postojů pastoračních pracovníků a členů církve při práci s Romy. Přestože bylo v ČR realizováno mnoho aktivit na poli pastore Romů, pokus o reprezentativní sondu do náboženských představ a pastoračních potřeb Romů doposud nebyl proveden. Proto byl text pojat především jako pobídka pro kompetentní autority k rozpracování komplexnějších textů reflexí a strategií vedoucích ke smysluplné pastorační práci nejen Romů, ale všech lidí se zkušeností lidové zbožnosti. Tematicky na Košákův příspěvek navazuje pilotážní dotazníkové šetření Tomáše Habarta, které zjišťovalo zkušenosti a názory na možnosti pastore Romů v ČR v jednotlivých křesťanských církvích. Analýza šetření byla součástí diplomové práce autora, absolventa Cyrilometodějské teologické fakulty UP v Olomouci. Oba příspěvky českých autorů považují za významný příslib do budoucna v duchu nových a smysluplných možností pastore Romů v ČR.

Druhá část knihy zaštitěná názvem „pastorácia Rómov“ je věnována konkrétním příkladům pastorační praxe Romů na Slovensku. Představitelé jedenácti církví a náboženských společenství podávají zprávu o sdílených idejích, zkušenostech s pastorační, počtu romských věřících, ekumenické spolupráci, úspěších i neúspěších ve své činnosti. Jako první se představuje Bahajské společenství na Slovensku v podání Andrey Polokové. Druhý příspěvek, misionáře Církve Bratrské na Slovensku, Pierra van Vuurena, přibližuje historii vzniku kazatelské stanice sboru v Hermanovcích nad Toplou. Člen Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Peter Valníček, představuje projekty pro Romy zaměřené na praktické životní zásady podle Evangelia, jako je udržování zdraví, vzdělanosti a soběstačnosti. Ředitelka ROMA (Romské organizace misijních aktivit) Evangelické církve augsburského vyznání na Slovensku (ECAV), Viola Fronková, poskytla zprávu o evangelizační a misijní činnosti za rok 2008. Podobně předložil přehled misijních aktivit za rok 2008 kolektiv autorů z Reformované křesťanské církve. Salezián Peter Bešenyei, který patnáct let působil v romské osadě na Poštárce v Bardějově a nyní pracuje na Luníku IX v Košicích, předal své dlouholeté zkušenosti s evangelizací Romů formou podrobného pastoračního modelu. O své zkušenosti s pastorační

Romů se také podělil ředitel Úřadu prešovské pravoslavné eparchie a zároveň docent na katedře biblistiky Pravoslavné bohoslovecké fakulty PU v Prešově Alexander Cap. Starokatolická církev na Slovensku klade ve své práci s Romy největší důraz na mravní hodnoty, zdravý vývoj rodiny a výchovu dětí – jak se vyjádřila Anna Záhradníková, tajemnice biskupského úřadu Slovenské katolické církve. O poslání řeckokatolického Pastoračního centra Romů v Čičavě informoval kněz Martin Mekel, který je pověřený pastorcí Romů v osadách v rámci Prešovského arcibiskupství. Ředitel neziskové organizace IN Network Slovakia, n.o., Pavol Šinko, jejímž zřizovatelem je církevní sbor Bratrské jednoty baptistů v Lučenci a občanské sdružení IN Slovakia, podal zprávu o výsledcích misijní činnosti v Banské Bystrici a Cinobani. Závěrečný příspěvek o pastoračních aktivitách Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi je nejrozsáhlejší. Svědkové Jehovovi mají v současnosti na Slovensku 160 sborů a do jejich činnosti je zapojeno okolo dvou tisíc Romů. Příspěvek zahrnuje výsledky výzkumu dotazníkového šetření formou podrobných tabulek, kterého se zúčastnilo 1207 Romů – zvěstovatelů. Mohu-li krátce shrnout: druhá část svazku je přehledným souborem pastoračních metod, ověřených praktických postupů a aktivit, které se na poli pastorece Romů osvědčily a mohou sloužit jako inspirativní zdroj pro všechny, kteří se zamýšlejí nad možnostmi úspěšné integrace Romů do společnosti.

Při čtení publikace o pastorece Romů jsem si vzpomněla na nedávno uvedený Poltikovičův film Romský král. Dokumentární záběry z každodenního života původem slovenských Romů žijících ve Velké Británii – novopečených stoupců letničního hnutí – byly plné nadějí do budoucna a asociovaly mi některé pasáže z Pastoračie Rómov. Závěrem si lze jen přát, aby žité formy náboženství mezi Romy, ať již na Slovensku, v Čechách nebo třeba ve Velké Británii, přinášely důstojnější podoby života jejich nositelům a aby misijní aktivity na území bývalého Československa získaly větší podporu ze strany v současnosti zde existujících státních celků. Integraci Romů náboženskou cestou považuji za skutečný příslib, a to nejen pro ty z nich, kteří se někde zatoulali na cestě životem, ale především pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit, ve kterých se každodenní život často zdá být beznadějný.

Renata Weinerová

Pavel Pečínka

Romské strany a politici v Evropě

Nakladatelství Doplněk, Edice Studijní texty, Brno 2009, 196 s.,
ISBN 978-80-7239-243-8

Od knihy *Romské strany a politici v Evropě* politologa Pavla Pečínky nečekejte vyčerpávající přehled, jaké romské strany na území Evropy dosud vznikly, jaký měly program a kdo je reprezentoval. Smyslem knihy je ověřit pravdivost dvou nijak objektivních hypotéz. Hypotézy první, že Romové zatím nedokážou vytvářet vlastní, smysluplné, funkční politické strany. A hypotézy druhé, že romská politická reprezentace zatím může existovat pouze na bázi romských politiků zaštitěných stranami neromské většiny.

Zároveň Pečínkova práce odpovídá na otázky, jaké politické strategie Romové používají, jaké si kladou cíle a jaké jsou skutečné výsledky na místní, regionální i státní úrovni. Zabývá se i politickými aktivitami Romů v evropském měřítku.

Relativně velký prostor je věnován historii romské politiky na území bývalého Československa. Sahá od předválečného období až do roku 2006. Další státy Evropy dopadly o poznání hůř. Většina zemí, mezi nimi i sousední Polsko, Rakousko a Německo, vlastní kapitolu nemají, i když aktivity Romů v Německu kniha velmi dobře mapuje na jiném místě v návaznosti na mezinárodní romské hnutí.

Čím povrchněji působí Pečínkův popis romského politického života na úrovni národních států, tím více ohromí druhá polovina knihy. Pečínka zajímavě rozkrývá činnost Mezinárodní romské unie (IRU) i Romského národního kongresu (RNC). Přesvědčivě osvětluje ideologické pozadí obou zřejmě již vyhaslých nadějí na politickou reprezentaci Romů. Zabývá se i pozadím vzniku Evropského fóra Romů a Travellerů (ERTF). Přínosný je i Pečínkův pohled na romské poslance v Europarlamentu a jejich spolupráci s politickými stranami majority.

V těch částech knihy, kde je třeba méně politologie a více romistiky, ocitá se Pečínka na tenkém ledě. Zvláště zřejmé je to v oddíle Historická, sociální a kulturní specifika Romů. Jeho četbu mohou romisté s klidným svědomím vynechat. Pečínka v něm čerpá jednak z pramenů notoricky známých (Hübschmannová, Nečas, Horváthová, Liégeois), jednak z pramenů nevhodných (Slovo, MF Dnes, Lidové noviny). Český denní tisk z poloviny devadesátých let přeci nemůžeme považovat za seriózní pramen pro poznávání skutečné situace Romů ve Francii, Belgii či Británii.

Pochybné je i vysvětlení, proč Pečínka v knize používá výrazy Rom a Cikán: „Navíc k Cikánům jsou např. v Irsku

a Británii počítání, a sami se za ně považují, kočovníci (anglicky ,travellers' či francouzsky ,voyageurs'), tedy lidé ne-indického původu, kteří stejně jako Cikáni žijí a kočují. Autor sám v textu používá nejen z těchto důvodů, ale i kvůli větší jazykové pestrosti označení jak Rom, tak Cikán, stejně jako Nerom, gadžo (sedlák – romské označení pro Neroma) či ,bílý' se zcela neutrálním vyzněním.“ (s. 31 -32) Zatímco výrazem Cikán se Pečínkova kniha doslova hemží, bílé a gadže bychom spočítali na prstech jedné ruky. Když už Pečínka nazval Neroma gadžem, pro jistotu použil ještě uvozovky.

Přes zmiňované problémy nelze Pečínkovu práci považovat za zbytečnou či špatnou. Nejedná se sice o titul, bez kterého by se romistická knihovnička neobešla, rozhodně vám v ní ale neudělá ostudu. Z knihy se sice nedozvíte žádná fakta, která by nebyla možná zjistit od jiných autorů, na rozdíl od jiných autorů však Pečínka známá fakta dokáže zasadit do nových souvislostí. A to přesně dělá v knize *Romské strany a politici v Evropě*.

Jakub Krčík

Informace pro přispěvatele

Časopis *Romano džaniben* má zájem o příspěvky z různých vědních oborů do recenzované části časopisu i o materiálové studie, portréty a rozhovory s romskými literáty, výtvarníky a dalšími osobnostmi do nerecenzované části, stejně tak jako o recenze a anotace romistické literatury.

Příspěvky do recenzované části časopisu podléhají před publikováním recenznímu řízení. Redakce si vyhrazuje právo texty v případě nedostatečného odborného zpracování nebo tematické nevhodnosti pro časopis *Romano džaniben* odmítnout, nebo vrátit autorovi k dopracování formálních náležitostí textu. Po přijetí rukopisu redakcí a po vyhodnocení formálních náležitostí je rukopis šéfredaktorem anonymizován a předán k posouzení dvěma odborným recenzentům. Ti jsou vybíráni podle zaměření posuzovaného textu z okruhu Redakční rady nebo Odborné poradní a konzultační skupiny. Vypracované posudky rukopis k publikování doporučí, doporučí po přepracování nebo nedoporučí. V případě neshody oslovených recenzentů je text předán k posouzení ještě třetímu recenzentovi nebo členům Redakční rady.

Pokyny k formátu odborných příspěvků:

- k posouzení nezasílejte texty již publikované (pokud se nejedná o jejich zásadní přepracování/rozšíření) nebo texty ve stejné době přijaté k recenznímu řízení jiného časopisu/publikace
- redakce přijímá texty v českém, slovenském, anglickém, romském a německém jazyce; v jiných jazycích pouze po předchozí domluvě
- příspěvky zasílejte na email: dzaniben@email.cz
- příspěvky zasílejte ve formátu doc. nebo rtf.
- rozsah odborného příspěvku by neměl přesáhnout 30 normostran (54000 znaků)
- součástí příspěvku je abstrakt, seznam použité literatury, stručná informace o osobě autora a klíčová slova k textu
- **abstrakt v anglickém a českém jazyce** shrnující základní body textu a jeho závěry by neměl překročit 150 slov
- stručnou **informaci o Vaší osobě** formátujte následovně: [AUTOR-celé jméno a titul] je [POZICE] na [NÁZEV INSTITUCE, ODDĚLENÍ]. Email: [EMAIL].
- hierarchii nadpisů jednotlivých částí nerozlišujte formátováním, ale číselně; hierarchie by neměla být více než třístupňová (např. 1., 1.1, 1.1.1)
- kurzívou pište jen cizojazyčná slova v textu včetně cizojazyčných citací
- krátké citace pište v uvozovkách přímo do textu; delší citace pište bez uvozovek do samostatných odstavců odsazených volným řádkem nahoře a dole, s uvedením zdroje na posledním samostatném řádku
- další formátování (nadpisy, odstavení, odrážky atp.) omezte na minimum
- pokud je zaslaný příspěvek přepracovanou částí některé dřívější práce, uveďte tuto informaci u nadpisu do první poznámky pod čarou – včetně názvu práce (plný bibliografický údaj uveďte v literatuře)
- odkazy na literaturu v textu uvádějte v následující podobě: (Příjmení, rok vydání: číslo stran/y)
- celé bibliografické údaje zařaďte do seznamu literatury na konec článku; konkrétní příklady formátu bibliografií naleznete na www.dzaniben.cz